

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шадн. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописи не повертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 500 зол.
За границею:
В Америці: 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії: 20 фр. фр.,
Італії: 750 ал., Німеччині: 750 ал.,
Швейцарії: 5 шв. фр., Чехо-
словацькій: 30 ч. к., Румунії: 150
лей, Болгарії: 750 ал., Австрії:
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редації: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГолошень
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Перед виїздом на вакації не забудьте
обезпечити свого мешкання від крадіжки з відомом в
Т-ві Взаїмних Обезпечень „Дністер“
у Львові, вул. Руська ч. 20.
За обезпечення домашнього урядування на
1000 зол., пересічна річна премія враз з до-
датком виносить 4 зол.

Кінець репараційної кампанії.

Берлін, 3. VI. 1929.

Після чотирьох місяців дебат — або радше
сварок — репараційні „знатоки“ таки
зговорились. Коли беру це слово „знатоки“ в лап-
ки, то роблю це тому, щоб зі самого початку під-
креслити, що конференція, яка зішлася була на
базі комерційної доцільності і бажала розв'язати
справу репарацій поза рамками всякої політики,
але скоро перемінилася у чисто політичний кон-
вентикль, на якому міролутними зробились не фінансові,
а політичні міркування. Фінансові „зна-
токи“ перемінились в сто процентових політиків.
Тому розв'язка проблеми є не фінансова, а чисто
політична.

Слідуючи за розвитком репараційної кон-
ференції, не мож було вгадувати вражіння, що
відбуває вона свої наради на торпеді, яка в кож-
ній хвилині може розірватись. Фактично конфе-
ренція весь час нахилилася несподівано у стані по-
стійної кризи; не покінчилася ще одна справа, ле-
ди залогоджено тої чи іншої конфлікт, коли
оце дарила несподівано другий: так до самого
кінця. Вчорній нахвал до країн прибирав хвилини-
ми характер справжньої тумористички, як от на-
приклад з приводу деяких бельгійських претен-
цій. Вже партнери зговорились щодо чисел, часу
визначення, способів трансферу в комерційнізації,
змонтовано цілу скоміліковану репараційну ма-
шину з цілою її системою мораторія і клявзуль,
аложено проект остаточного акту для вжитку у-
рядів, уже репараційні писарі почали заважувати
акти, а журналісти ховати змучені пера, — коли
— знов нова криза! Бельгійці заявляють в остан-
ній хвилині, що акту не підписувати, якщо не бу-
де погоджена вальоризація грошей, що їх були
німці видали в Бельгії під час окупації. Леда
якось поталанило учасникам конференції втихо-
мирити бельгійців; німецькі знатоки заперили
їх, що нім уряд цю справу позитивно розв'язує, та
що в Штресеман мусів у Берліні віддати бельгій-
ському послові відповідні заяви.

Політична аналіза всіх отих безконечних ре-
параційних криз виявляє одне маркантне явище,
— а саме: європейські контрагенти не мали надто
великої охоти діяти до позитивної розв'язки про-
блеми і це є виключна заслуга американців, що
конференція таки не експлуатувала. В останніх
днях треба було вжити всього латиску американ-
ського капіталу й поручити в Вашингтоні цілу
дипломатичну машину, щоб примусити євро-
пейських контрагентів до компромісу. Характе-
ристичні були останні дні репараційної кампанії;
всі проблеми несподівано передебатовано, в го-
ловніших проблемах найдемо формули компромі-
су, а поміж того, учасники несподівано ватались
сказати останнє слово, почалися якесь теоретич-
но-принципні дискусії, несподівано люди хотіли собі
зати час і можливість, щоб знайти ще якусь причи-
ну для чергової — кризи. Такий рішуча, місцями
чужа дуже мало дипломатична акція провідни-
са конференції, американця Оуена Юнга не допу-
стила до нових історій. Під новим натиском парт-
нери мусили волею-неволею погодитись на оста-
точну формулу компромісу. Зрозуміла політика!
Американцям не дуже багато залежить на євро-
пейських справах. Вони хочуть мати свої гроші.
Іхні капітали є уложені в Європі в той спосіб, що
за допомогою своїх фінансових політиків, вони
завжди мають можливість провести свою волю.

Характеристичним є те, що пайшлися також
німці, які хотіли конференцію зрівняти дарма, що
її позитивна розв'язка приносить німцям басум-
ніво користі, і що найважливіше, далеко від
можливості на майбутнє. Під кінець конференції
установили доволі несподівано другий нім. офіцій-
ний зматок д-р Феглер, саме в хвилині, коли по-

НЕДІЛЯ, 9. ЧЕРВНЯ, год. 4. попол. на площі „СОКОЛА БАТЬКА“ у ЛЬВОВІ (біля стрийської роґачки)

ВЕЛИКЕ СВЯТО МОЛОДІ

УСІХ ЛЬВІВСЬКИХ ШКІЛ І ВИХОВНИХ ЗАВЕДЕНЬ „РІДНОЇ ШЛОЛИ“.
ПРОГРАМА БОГАТА! ТИСЯЧІ МОЛОДІ! ДУТА ОРХЕСТРА!
ЙДЕМО ВСІ ОБОВ'ЯЗКОВО!

чали позначуватись можливості, що конфе-
ренція покінчиться позитивними результатами. Д-р
Феглер, генеральний директор одного з наймогу-
чіших нім. сталених концернів, авіаційний передов-
сім з великою рурською індустрією, був до певної
міри представником німецьких промисловців. В
тім моменті ще раз ярво зарисувались з трудом
скривані протилежності в концерні німецької
закордонної політики. В той час, коли демокра-
тичний уряд проводив послідовно ще й досі „лю-
карненську“ лінію замирення зі заходом і балкан-
особливо з французькими діями до порозуміння,
тяжкі індустріальні круги, опора німецького фа-
шизму, в радше прихильниками т. зв. ек. кон-
цепції, в якій не малу роль грають налі на реві-
зіонізм — [всієї політичній можливості та ком-
бінації зі СРСР. Поміжко спротиву д-ра Феглера,
нім. уряд найшов досить відваги, щоб підписа-
ти під рішенням репараційної конференції і маємо
всі дані думати, що вже скоро почнеться
внутрішньо-німецька кампанія за репараційну
справу.

Але не тільки в одній Німеччині хід репара-
ційної конференції виявив позакулісові відноси-
ни, які далеко не покриваються з офіційною
міжнародною політикою. Ось так, ми бачили в
одному моменті дуже симптоматичний удар
Оуена Юнга в сторону уряду консерватистів. Юнг
намагався ввести англійців в таку ситуацію, що-
би вони були примушені, або переняти на себе
більшість злижж і скреслень, які конференція
мусила поробити в сторону німців або взяти на
себе відповідальність за зрівняння конференції. В
обох випадках консер. уряд мусів би був потер-
піти і стратити престиж серед виборчих мас. Це
гільки свідчать про чинильну мужність уряду,
що не дивлячись на все, заперестував і справу
— виграв. Черговою ярвою блисканкою, яка осві-
тила тло міжнародної політики був удар Сноу-
дена в сторону французів, яким англійські робіт-
ники заявили, що не підтримають фінансового
компромісу поміж Англією і Францією, заклоче-
ного в консервативних міркуваннях про потрібний
союз із Францією у майбутньому, що й спричи-
нило цілий ряд уступок консерватистів у сторону
французів. Це була — у фінансовій площині —
заповідь зриву з франкофільською політикою
Чемберлена. Ту заповідь інтерпретовано зрештою
як нову орієнтацію англійської політики в сто-
рону можливостей компромісу з Америкою.

Оскільки ще не досім пізрано зарисовують-
ся ті політичні наслідки, які потягне за собою
позагодження репараційної справи, остільки на-
нує ясність бодан у фінансовій ділянці.

Вирішено перш за все, заложити репарацій-
ний банк, який має урядувидувати розподіл ні-
мецьких репарацій. Однак цей банк матиме по-
кищо значно вужче поле діляння чим не прок-
товано спочатку. Первісний план репараційного
банку передбачував регуляцію не тільки німець-
ких репарацій, але й усього міжнародного во-
єнного задолження. Тимчасом проблеми загалом
то задолження не вирішено. І цей банк має по-
кищо виключно одне завдання, а саме німецьких
репарацій. Зрештою ж пресі відомості і адогати
є настільки розбіжні, а конференція комуніка-
ти в тіх справах настільки неясні, що про силу до-
сягання й функції репараційного банку можна
було сказати собі докладний образ пошлю після
публікації спільного акту знатоки.

Всього разом мають німці заплатити: 36 міль-
ярдів і 883 мільйона марок, напрогати 37 років.
В абсолюті сума нім. плат є не якась, прибли-
жно 33 мільярди, при чому диференція 3%, міль-
ярди впадає есентуально на німецьку користь
при певних передумовах справного функціонування
репараційної платиничної машини. Коли порівняти
ці числа з поневісними бажаннями, то слід ствер-
дити, що німці есентуально виграли немало вигоду

плати. З версальських 140 мільярдів, а то в більшій
робилося в плані Дога 42 мільярди. На репарації
конференції вкриті ждали 30 мільярдів, здо-
лилися на 36%, а достануть в дійсності 33. Крім
шого німці мусили перебрати на себе гарантію на
протязі 22 літ після закінчення плат після плану
Юнга, а саме: в справі міжконтинентальних борів, що
будуть зоборанні вирішувати зі своїх фондів
есентуальні недобори міжконтинентальних борів. Зре-
штовж німці прийняли цілий репар. план з рядом
застережень таксамо фінансового як політичного
характеру, які уможливають німцям міжнарод-
но поміч у відобуванні репараційних рат як та-
кож есент. ревізію цілого плану. На закінчення
не від речі буде пригадати, що французам запла-
тили німцям після війни 1870/71 р. п'ять мільярдів
зол. франків і що абсолютна вартість капіталу
була тоді вища ніж тепер.

Зенон Пеленський.

Фермент в Індіях.

Сутичка між національно-політичними і со-
ціальними змаганнями.

„Берлінер Тагеблат“ надрукував цікавий до-
пис Кляоцеля, свого спеціального кореспондента
в Бомбею, під заголовком „Гангі чи Гінді“ про
економічну боротьбу індуського робітництва.

На початку свого допису Кляоцель звертає
увагу на те, що в Європі з деяким зацікавленням
слідять за розвитком боротьби за політичну не-
залежність Індії, але дуже мало звертають уваги
на те, що там останніми роками поруч чисто по-
літичного руху ведеться також велика еконо-
мічна боротьба індуського робітництва. „В Індії,
— пише Кляоцель, — боротьба відбувається те-
пер не лише під прапором Гангі, але також під
прапором Гінді“.

І справді, в 1927 р. в Індії було 129 страйків,
у яких брало участь 132.000 робітників. В році
1928 число і розмір страйків були ще більші.
Страйк робітників бавовняного промислу в Бом-
бею тягнувся 6 місяців і в ньому брало участь
150.000 робітників.

Кляоцель дає таке освітлення цьому страй-
кові:

„Він показує, що повстає новий рух, який
зробує з зорсім іншого погляду підходити до роз-
в'язання не лише господарських, але також полі-
тичних проблем Індії. В Індії знали досі лише
одну доктрину: „Всі нещасти походять лише від
панування чужинців, не може бути ніякого по-
ліпшення, поки це панування буде продовжува-
тись. Вся національна енергія треба звернути
виключно на боротьбу за національну незалеж-
ність, а всі інші справи відложити аж до часу,
поки не буде osiągnuta ця ціль“. Тут сходяться
між собою обидва крила, незалежницьке і авто-
номістичне, індуського національного конгресу.
Однак страйкуючі робітники Бомбею стоять під
впливом політичної групи, яка пропонує їм:
„Боротьбу за нашу свободу не можна вести лише
на політичному ґрунті. Ваших інтересів не бу-
дуть боронити люди, які економічно є вашими по-
рочами. Ті самі фабриканти, які підтримують на-
ціональний рух, відкидають ваші домагання до
забезпечення мінімуму життя. Нема ніякого сен-
су боритись з ними за „свободу“, яка замислює-
ться боротьбою наставити нас під владу євро-
пейської капіталістичної класи Індії. Ваша бороть-
ба не може бути буржуазною; дисавольною бо-
ротьбою, але ви мусите вести свою власну класо-
ву боротьбу“.

На думку Кляоцеля індуський визвольний
рух зовсім диний на боці всі соціалістичні про-
блеми. Тимчасом економічне положення не лише
індуського робітництва, але також великої біль-
шости індуської інтелігенції є незначайно зле.

Тому ці групи пробують організувати боротьбу за поліпшення свого становища вже тепер і не відволікаються лише тоді, коли боротьба за національну незалежність. І в поборюванні цього соціального руху англійська влада в Індії та провідники націоналістичного індуського руху йдуть разом.

Плян роззброєння Гувера.

Минулої неділі президент Злучених Держав Гувер відбув довшу конференцію з державним секретарем моринарнік Адамсом і рішив покинути вдержати проект бюджету морського міністерства, який мав бути внесений 1. серпня. Гувер має надію, що який пошастило протягом короткого часу діяти бодал до принципіального порозуміння з Англією щодо загального обмеження морських зброєнь, то Америка могла би не приступати до будови нових 15 кружляків, яку ухвалив конгрес на своїй останній сесії.

Перемога англійської партії праці підчас виборів відкриває добрі нагоди щодо скликання нової конференції в справі морських роззброєнь. Недавня заява американського державного секретаря Стімсона про те страшенне обтяження, яке несуть зі собою морські зброєння, мала велике, хоч тільки теоретичне значіння. Тепер президент Гувер рішив зробити ще крок далі. Він сплинив внесення до конгресу нового проекту бюджету морського міністерства, і новий американський посол Доу, який везабаром виїздить до Лондону, повезе з собою для англійського уряду конкретний американський план щодо встановлення відносної сили воєної флотії різних держав.

За океаном.

35-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Свято вложення угольного каменя в новий дім Українського Народного Союзу в Джерзі Сіті.

З американської „Свободи“ довідуємося, що в Джерзі Сіті (Злучені Держави) відбулося дня 12. травня (неділя) з нагоди 35-ліття Українського Нар. Союзу велике свято української еміграції, а саме: торжественне вложення угольного каменя в новий дім Українського Народного Союзу, що є найсильнішою українською всеукраїнсько-допомоговою організацією в Америці. Органом Українського Нар. Союзу є одиниць в Америці український національний щоденник „Свобода“. Свято відбулося напередодні XVII. конвенції (загальних зборів) Українського Народного Союзу і тому приймали в ньому участь представники всіх осередків української еміграції у Злучених Державах.

Свято почалося походом з Українського Дому до нового дому Українського Нар. Союзу. В поході взяло участь 6 тисяч учасників. На переді йшла в одностроях сотня січовиків з Нью-Йорку з прапорами Січі ім. Хмельницько-

го і Чорноморської Січі. За січовиками слідували дітчата і хлопці зі школи балетмайстра Авраменка. Далі йшли відділи Українського Нар. Союзу зі своїми прапорами. На чолі походу йшов голова святочного комітету разом з представником міста. В часі походу грало три оркестри. Перед Сітні Гол побудовано трибуну, на якій стояли найвищі урядники міста і поздоровляли похід. Перед новим домом Українського Нар. Союзу промовив представник міста Мек Гаверн, привітав святкуючих від міста і представив мейора Френка Гейга. Гейг виголосив довшу промову, в якій висловив радість з приводу того, що в Джерзі Сіті має свій осідок така організація, як Український Нар. Союз.

По тих промовах доконано акту вложення угольного каменя. Камінь посвятив о. В. Сполітакевич, головний радний Українського Нар. Союзу. Угольну грамоту підписали мейор (бурмістр) Гейг і чотири інші комішенери (радні) міста, що прибули на свято, а по них положили свої підписи члени езекутиви Українського Нар. Союзу. Потім виголосили промови голова Українського Нар. Союзу Т. Грицей, ред. О. Ревяк і І. Каштанюк. Місцевий хор відспівав гимн Українського Нар. Союзу, скомпонований на це свято М. Гайворонським до слів члена Союзу і січовика С. Мусійчука. Крім того промовляли ще Р. Слободян, Л. Свистун, як гість з Канади, С. Ядловський і д-р Мишуга.

Пополудні того самого дня відбувся святочний концерт. По концерті була святочна вечеря, в якій взяла участь представники міста з мейором на чолі. При вечері виголошено 14 промов, між якими виступали О. Д. Стеткевич з мистецькою грою на скрипці, а Віра Стеткевич з грою на п'яніно.

При вкладанні угольного каменя в новий дім Українського Нар. Союзу виголосив, як сказано, промову ред. В. Ревяк в англійській мові, дякуючи мейорови (бурмістрови) міста, комішенерам (радним) та іншим американцям за участь в українському національному святі та за їх прихильність до нього і до української установи. В часі вечері промовляв по англійській між іншими також суддя Мек Гаверн, який зазначив, що в своїй судовій практиці стрічає він злочинців серед різних національностей, але не пам'ятає ще, щоб який злочинець, поставлений перед нього, зачислив себе до української національності. Це знак, що українці високо моральні та культурні. Він побажав, щоб українці ще більше скріплялися матеріально, організаційно, щоб жили в згоді та братерстві на вільній американській землі. Ред. Ревяк виголосив у часі вечері обширну промову в англійській мові, щоб його могли зрозуміти американці, в якій ділився своїми враженнями зі свого побуту у рідному краю та змалював у ярих красках ті відносини, серед яких приходиться жити та вести боротьбу за своє існування нашому народові. Згадав також про свій запові-

дений Т-вом українських письменників і журналістів у Львові виклад, але не відбудути з незалежних від Т-ва причин. Ті причини він подав у своїй промові.

На другий день, 13. травня почалися ділові наради XVII. конвенції Українського Народного Союзу. В цьому році минає 35 літ від повстання Українського Народного Союзу і тому ця конвенція має характер ювілейної. Про саму конвенцію та її ділову працю напишемо іншим разом. Тут зазначимо тільки, що при самому відкритті конвенції було присутніх 330 уповноважених делегатів.

Ватикан й українці.

На маргінесі ромунсько-ватиканського конкордату.

Українці греко-католики до захоплення української Буковини ромунами входили в склад станиславівської дієцезії. Ромунський уряд, переводячи повну сепарацію буховинських українців від галицьких, навіть в релігійно-адміністративній ділянці, відравав українських греко-католиків від зв'язку зі станиславівським адміністративним центром, створивши для яких 150 тисяч українського греко-католицького населення створивши апостольського адміністратора.

Тепер і під тим оглядом має наступити зміна на гірше. Ромунський уряд закриває конкордат із Ватиканом, над якого ратифікацією саме тепер переводить дебату бухарештський парламент. Арт. 2-ий цього конкордату піддає українських гр.-католиків під юрисдикцію ромунського гр.-кат. єпископства, що має повстати на півночі Семігороду. Проти цієї постанови протестував у сенаті сен. д-р Вол. Залозецький, домагаючись створення окремого єпископства для українців греко-католиків. Він вказав на непригожі комунікаційні зв'язки між Семігородом і Буковиною, на відмінність богослужбової мови, на різницю в культурі та й на факт, що 30 тис. марядів-лютеранів має своє окреме єпископство.

У зв'язку з конкордатом явився сен. Залозецький на авіації у папського нунція в Бухарешті. На увазі сен. Залозецького відповів папський нунцій, що думає про адміністрування українських гр.-католиків викарієм іншої національності протиняється добу конкордату. Нунціятура дбає про те, щоб становища новокерованого гр.-кат. єпископства в Семігороді не обсаджено духовником, що вестиме ромунізаторську політику. Денаціоналізаційної політики з гр.-кат. церкви українці не мають основи лягати, бо нунціятура й Ватикан дбають про те, щоб ніюди католик не денаціоналізувався. В конкордаті — мовляв — тільки на місце одного слова вставлено друге, а саме замість *апостольського адміністратора українці матимуть єпископського адміністратора*. Нунція може обіцяти, що ніюди українська гр. кат. парафія на Буковині не буде обсаджена не-українським священником.

На маргінесі цих заяв й обіцянок папського

ДОС. ВОЛОДИМИР ЦЕЛЕВИЧ.

109

Самоврядування.

Ще одна діяльність повітової самоуправи.

Будова пам'ятника в Коломиї. Повіт Коломиї в порозумінні зі сумежними повітами приступав до будови величавого пам'ятника марш. Йосифа Пласудського, для звелічення 10-ї ліття польської державности. Кошти цього пам'ятника мають вносити понад 80.000 зол., а має їх покрити в цілості повітова і громадська самоуправа повітів коломиїського, городицького, косівського, станиславівського і печеринського. Повітові старости визначають громадам висоту квот, які вони мають вставляти на цю ціль до громадських бюджетів.

Діяльність на санітарному полі. На удержанні повітової самоуправи є повітові й окружні лікарі. Цілий повіт ділиться на кілька лікарських округів у залежності від величини повіту і кількості населення. Наприклад у яворівському повіті є один повітовий і один окружний лікар, у косівському повіті є один повітовий і чотири окружних лікарів. Повітовий лікар має свій лікарський округ, а крім цього виконує загальний нагляд над окружними лікарями. Майже в кожному повіті існує одна або кілька протичахоточних станцій (поразден). В деяких повітах зорганізовані поради венеричних недуг, поради трахоми і поради для немовлят і матерей. Такі поради уділюють населенню повіту даром лікарських порад, оплачується тільки кошти ліків, далі платиться за уживання кремійної ляпки і т. п. З тих лікарських порад користає майже виключно міське населення. Сільське населення часто-густо навіть не знає

про існування лікарської поради. Бувають випадки, що лікарський і санітарний персонал поради зневажливо трактує українських селян. Нема найменшого сумніву, що поради лише тоді здобудуть довіру українського населення і причиняться до піднесення санітарного стану повіту, коли лікарі будуть знати душу населення, його мову, звичаї та обичаї, або іншими словами, коли для українського населення уділюватимуть поради лікарі української народності.

Так само, як кожний повіт ділиться на лікарські округи, ділиться він також на округи для повитух. За австрійських часів одна округа повитуха припадала на коло 10.000 мешканців і в повіті було від 5—10 округ для повитух. За польських часів скільки округ для повитух непомірно збільшено. В деяких повітах налічуємо до 30 таких округів. Завданням такої окружної повитухи є нести безплатну поміч убогим поліжникам. Вони побирали за австрійських часів винагороду від громад, що входили до округу і то в двоякій формі, або громада платила їм окремо за кожну уділену убогим поліжнику поміч, або вони побирали постійну невеличку річну платню. Тепер повітова самоуправа примушує громади, щоб вони платили повитухам річну платню, хоч це суперечить з обов'язковим же розпорядком з 1891 р. При назначуванні повитух керуються повітові виділи і лікарі політичними оглядами, бо іменують окружними повитухами майже виключно особу польської народності. З цього бачимо, що повітова бюрократія віде навіть справу іменування окружних повитух зробити засобом скріплення впливів польського елементу по українських селах.

Санітарний стан деяких галицьких повітів

є дуже лихий. Напр. у повіті Турка нема повітового лікаря. Особливо у гірських повітах Турка та Ліско поширюється в застрашуючій спосіб чахотка, головню наслідком убожества населення і недостаточного відживлювання.

Самоврядні (комунальні) каси ощадности.

У зв'язку з обговорюванням діяльності повітової самоуправи сплинуло коротко також на діяльність повітових і міських кас ощадности.

Теперішній уряд зуживає багато зусиль, щоб повставали і гарно розвивалися самоврядні (повітові і міські) каси ощадности. Таким чином він хоче досягнути двояку ціль: господарську і політичну. В господарській ділянці хоче уряд при допомозі самоврядних кас поширити ідею ощадности серед широких мас, а в політичній ділянці приєднати народні маси для політики теперішнього уряду при допомозі достарчування тального кредиту тим верствам населення, які не мають доступу до великих фінансових інституцій.

Розпорядок президента Річипосполитої з 13. квітня 1927 р. (В. з. Р. П. ч. 38 поз. 339 про самоврядні (комунальні) каси ощадности) творить однакові законні основи для самоврядних кас в цілій державі. Від того часу датуються поважний розвій тих інституцій зокрема на землях, що були під російською владою, де давніше взагалі не було комунальних кас.

До розпорядку президента появився виконавчий розпорядок міністра внутрішніх справ у порозумінні з міністром скарбу з 26. березня 1928 р. (В. з. Р. П. ч. 44. поз. 424), який побіч різних постанов подає зразковий статут для таких кас.

На основі тих постанов є самоврядні каси самостійними правними одиницями. Самовряд-

неділки супроводжують процесі несе кількакапітерів дітей з жіночої гімназії при вул. Зигмунтівській".

Годиться ще додати, що провідник цієї процесії кс. В. Рокішський не може нічого певного сказати про збещення процесії учнями жіночої гімназії. Він заспокоєється тільки тим, що — як каже — „не виключують випадків, стверджених поведінкою сумнів свідками і поліційним комунікатом, а яких я не задавався — тим більше, що всі люди співали в супроводі оркестру".

Так у світлі поліційних комунікатів і кс. Рокішського представляється одна сторона медалі, а другу являють нам повні жаку описи сьоністичної „Хвілі", які у нас були вже коротко ареферовані. В окремих статтях: „На румовищах шкільних саль", „На румовищах варварських експесів", „Жид. Акад. Дім після бестіяльської навали" — тягнуться вичерпуючі описи понеділкових подій, відтворюється картини руїнації та подається фотографії знищення літописів, інтертипів і порожняканих черенків та друкарського складу. В ч. 3664 (з 6. п. м.) „Хвілі" подає:

„Для стислості ще раз категорично годиться підкреслити, що редакція нашого щоденника, похідомлена в час про підготовлювані експеси, ще коло 7-мої год. заалармувала Городське Староство. Дижурючий урядовець обіцяв негайно видати відповідні зарядження. Як пізніше виявилось, відсіч поліції була значно спізнена, бо відділ прийшов по всьому (що, зрештою, признає офіційний пресовий комунікат поліції). Всяке вилання поліції і алармування офіційних чинників було безуспішне, що, зрештою, ми вже вчора підкреслили. На жаль, у Львові, у воевідському місті, стався факт, що іза відсутності воеводи Голуховського і нач. Вид. безпеки Роговського не було чинника, який інтервенював би в час і з :сею енергією".

Кепсько функціонували тоді і телефони, а телефоністками виправдувалися недостатнім функціонуванням автоматів.

У вітторок передвот, в доручення прок. Свободи на місцях дефастації явилася судова комісія, яка запетрифікувала хід нападу і розміри шкід. Одночасно поліційний фотограф поробив знімки.

З приводу понеділкових подій міністерство внутр. справ видало комунікат, в якому звіт-домлює:

„Хоч досі не маємо докладного опису випадків підчас процесії — має їх доперва устійняти слідство — то одначе на основі дотеперішніх реалій треба ствердити, що в прив. коедукційній гімназії була павза і діти кричали досить голосно. Той персек мит мабуть викликати зігшення серед учасників процесії. Однак протягом неділі не було ніяких випадків. Аж у понеділок після пол-ни нотатки в „Кур. Пор.", органі народовой демократії, прийшло до гілних спожаління випадків. Поведення властей безпеки є предметом росслілів спеціальної комісії, яка — розуміється — устійняє, а чий вили прийшло до едемолвання гімназії, редакції щоденника „Хвілі" і Жид. Акад. Дому. Одночасно ведеться слідство проти винуватців нападу, а про його висліди буде виданий спеціальний комунікат".

Так у загальному представляються обі сторони медалі. Корпоративські експеси на широку шкалу з демолуванням установ, нищенням їх майна і т. і. отсе вже вадуге відбуваються на терені Львова напротязі бижучого шкільного року. В листопаді 1928 р. були вони звернені проти українців, а тепер проти жидів. На всякий випадок жиди є у без порівняння кращому становищі від українців. Експеси в нищення їх майна тривали всього один день, а радше вечер. Українці протягом трьох днів мусіли придивлятися наступам на свої установи, а навіть на приватні доми. В жидівських установах відляється судова комісія, поліційний фотограф робить знімки, а в українських установах не відляється ніщо крім поліції, між іншим із заборорою робити приватні фотографії знімки. Частину теперішніх експесів поліція арештувала і вже віддала судові, а тоді не арештовано нікого, не роблено ніякого слідства. Все-таки жиди в їх установах є в кращому становищі.

По широкому світі.

Президентом Греції вибрали вадуге Кондуріотиса 250 голосами проти 8.

Франція та Туреччина мали порозумілись щодо спірних кордонів Сирії.

Турецький прем'єр Ісмет Паша виголосив довше експесе про внутрішню та закордонну політику, після чого палата висловила урядові довіру і припинила свої наради.

В Італії мабуть намір продовжити військ. служби з 30 літ до 50.

На теми громадських податків.

Справа „окремої дорогової оплати", наложеної на священників.

В ч. 4. „Ниви" подано, що воевідства в по-кланком на § 25 конкордату відкинули відкликні священників у справі дорогового податку і на-казали їм платити цей податок титулом посідання ерекціонального ґрунту.

Передовсім справлення малої похибки: § 25, себто арт. XXV. конкордату цілком не відноситься до податків, але арт. XV.

Арт. XV., на який покликаються воевідства, звучить дослівно так: „Духовні, їхні маєтки і маєтки правних осіб церковних і чернечих підлягають оподатковуванню нарівні з особами і маєтками горожан Річчипосполитої і світських осіб правних". По думці цього артикулу священники платять нарівні з другими державні податки враз з додатками на самоврядні, комунальні, воевідські і повітові звязки. В тих додатках є і податок на воевідські і повітові дороги. Від такого дорогового податку очевидно ухилитись не можна і безперечно всякий відклик мусить бути ухилений по думці Арт. XV. конкордату.

Інша річ щодо податку дорогового, як „спеціальної оплати дорогової". Цей податок на основі арт. 19 і 23 дорогового закону про будову і утримання публичних доріг з дня 10. грудня 1920 р. Д. З. Р. П. ч. 6/21. поз. 32 і на підставі арт. 31. закону з 11. серпня 1923 про тимчасове урегулювання комунальних фінансів Д. З. Р. П. ч. 94. поз. 747. Наведені артикули обох законів саме промовляють проти виміру і так:

Арт. 19. закону з дня 10. грудня 1920 поз. 32 звучить:

Budowa i utrzymanie dróg wojewódzkich i powiatowych dokonywa się z funduszy wojewódzkiego względnie powiatowego związku samorządowego. Fundusze te tworzą się ze źródeł samorządowych, bądź też z opłat specjalnych na ten cel przeznaczonych, a uchwalonych przez wojewódzkie względnie powiatowe związki samorządowe".

Джерела фондів воевідського зглядно повітового звязку самоврядного це додатки до державних податків і їх оплачують всі оподатковані. Хто знова має платити „спеціальні оплати", це закон виразно означає. І так арт. 23. закону з дня 10. грудня 1920 поз. 32 виразно постановляє:

„Otrzymujący z budowy lub utrzymania dróg szczególne korzyści, lub też nadmiernie używający drogi jak np. kopalnie i inne przedsiębiorstwa, mogą być pociągani do udziału w kosztach budowy i utrzymania dróg... przez odnośne związki samorządowe na rzecz dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych, o ile przed tem nie nastąpi dobrowolna w tym względzie uгода".

Арт. знова 31 закону з дня 11. серпня 1923 поз. 747 звучить дослівно так:

„Związki komunalne winne pobierać na pokrycie kosztów założenia i utrzymania urzędów i zakładów dobra publicznego specjalne dopłaty od tych właścicieli nieruchomości, przedsiębiorców przemysłowych i handlowych, którym te urządzenia i zakłady przynoszą szczególne korzyści gospodarcze lub udogodnienia. Wysokość specjalnej dopłaty winna być stopniowana w stosunku do wartości osiągniętych korzyści gospodarczych względnie udogodnień".

В розумінні тих законів по думці наведених артикулів приходства не можуть бути потягані до плачення спеціальних дорогових оплат, бо приходства „не отримують з будови і утримання доріг особливих користей ані намірно не уживають дороги як напр. копальні, фабрики і інші підприємства". Таксамо дороги як „урядження і заклади публичного добра не приносять особливих користей або угодінь" приходствам, бо приходства не є ніякими ні господарчими ні промисловими чи торговельними підприємствами, але установами культурно-релігійними характеру загального добра. Душпастирі ведуть метрики, поштіони і для держави. Вільна половина урядовання парохіальних урядів то переписка а ріжними державними урядами. А ерекціональні ґрунти служать на утримання душпастирів і є тим, чим є платня кожного урядовця державного чи самоврядного. Приймаючи ґрунти ерекціональні, які становлять конгруу душпастирів, яко підставу до виміру спеціальних оплат дорогових, належало би в послідовності вимірити такі самі оплати і від всіх платень державних і самоврядних урядовців.

Крім цих загальних мотивів, які промовляють проти дорогового податку як спеціальних до-лат є ще мотиви льокальні. З малими військами парохії є пониже конгруу, отже весь парохіальний ґрунт становить конгруу. У численних парохіях ґрунту так мало, або ґрунт так лихний, що не вистарчає навіть на покриття домашніх потреб. В інших парохіях знова душпастирими є зашідателі або священники старші, німці, які не ведуть

ніякого господарства. Тут ніяк не дається пошпорити арт. 23. закону з дня 10. грудня 1920, поз. 32 ані арт. 31 закону з дня 11. серпня 1923 р. поз. 747.

Щодо громадських доріг, то річ мається так: Правда, всі ерекціональні ґрунти лежать на обшарі парохії і душпастирі для цілей господарських уживають доріг громадських на рівні з громадянами дотичної громади. Але до утримання громадських доріг душпастирі поки-що не можуть бути потягані, бо згідно з законом громадським з р. 1866 §. 83 на терені бувшої австрійської заманщини душпастирі вільні від дорогової prestaції, а тим самим і від всяких оплат на громадські дороги.

о. І. Яворський.

Як використати літо в місті?

Не багато в нас таких щасливих, що з першим горячим усміхом літа вилітають на села — до зелені піль та сніжви простору. Більшість міських робітників, переважно інтелігентів, студентів, урядників, прислуги та всяких незасібних людей, котрих єдиним випочинком є неділеньне пополуудне, а й його вони часто-густо про-водять але, невідповідно і навіть глупо. Востанок мужики більше виходять на проходи поза місто на мечі тощо. Зате жінки остають в місті та до-рогої час марнують по домах і серед пияву-лиць. І тому до них я нині звертаюсь, до жінок і душних бюр, холодних бібліотек, півсумерку ха-ти, робітні чи краманиці. Не тільки святочні по-полуудня, але й передвечірні чи вечірні годни вони аутижтворюють але та не дають за своє здо-ровля. Міжтим зігнута спина аж просить, щоб її трохи випрямили, клітка ґрудна так радо по-лихала би владухом, ноги скорчені цілоденним сидінням так охоче бігали би з другими такими наваншпередки! М'яна забуті, покритіжнені серед цілоденної праці слід виправити руханкою, прохо-дом чи спортом.

Чи багато жінок робить це? Виятти. Ма-буть немає в них зрозуміння потреби руху ва-талі, а руханки чи спорту зокрема. Мабуть не знають вони, що дві-три години виправ тижнево для адорвала вартіше чим ліж, котрих не ода-уживав на свою малокровність, отому та різні преріжні бої. Далі, нинішня жінка стремить до зовсім чогось другого ніж те, що адорве та сил-не: вона хоче мати ліж, себто бути якнайліпше розвинена, якнайсучорлівіша. І справді її ба-жання сповняється — коштом адорвала, парів та вдоволення з життя. Так вона забуває, що для неї правдивим добром і красою — є здоровля та сила. І далі сидить в своїй хаті, вечорами вихо-дить на брудну вулицю, до кіна чи каварні.

Міжтим є вже своя площа (Сокола-Батька). Ін не заглянути і нам на неї? І справді, виправ-ляють на ній молоді люди, бігають, скачуть, ме-ють кулею, ратиннем, тощо. Колиб так і нам спробувати? Вимах рамен, випруження стегон, — деж з дорвала. Як там радісно, як свобідно! Дати на вільнім воудзі забуваємо, що в місті жде нас безліч діл та турбот, стаємо вряд, виправляємо втомлені м'язи та починаємо виправляти.

От де здоровля, от де наш відпочинок та роз-ривка! Вступаймо в члени жіночого спортового товариства „Стріла". Мало хто чув про него, бо його заснували щойно два роки тому назав-тай досі його майже не було — головнов іза браку вчительки руханки та провідниці спорту. Нині товариство має тренерку, молоду та енер-гійну фахову силу. Уже тепер відбуваються раз в тиждень (в суботу від 5 г.) виправи на площі С. Б. (там і зголошуватися слід) волиж буде більше жінок-руханочок, тоді можна буде частіше виправ-ляти. В неділі ч і свята будуть відбуватися по-ходи чи поїздки поза Львів. Цеж вимрія наго-да на декілька годин покинути місто, та відіхну-ти чистим повітрям лісів і піль. В гарачі літні дні буде товариство уладжувати лекції плавання. Тоді можна буде навчитися цього корисного, та-здорového та приємного спорту. Богато, ще багато плянів має товариство. Колиб їх здійснити, то ко-ний день мав би користу для адорвала та при-ємну галузь спорту і розривки.

Тількиж: покиньте отячілість, байдужість, жінки! Покиньте на годину свої власні заантга підвезіть від каньки чи бюрка та побіжіть по-за місто — на площу. Бо що робимо для нашого здоровля? — Нічого! У інших народів спорт і руханка займають чільне місце в програмі для міського інтелігента (т-ки). Тому ці народи силь-ні і здорові. Їхні жінки беруть рекорди в змага-ннях та приносять честь своєму народові. „Тре-нінг" слово незвичайно популярне серед західно-європейських жінок. А ми? А наші жінки? Час перестати авжати руханку і спорт за одну з на-членених собі есучних годин шкільної науки, ко-птру разом з опушенням школи оставається по-за собою. Для адорвала, відпочинку, сили і кра-си чейже найдемо годину-дві в тиждень!

А тоді на площу „С.-Б.". Разом з другими членями „Стріли" ставаймо в ряд!

Д-н Софія Профанович.

